

Klavarskribo

In het vorige nummer van Klank (Jaargang 24 nr.3) stond een aardig artikel van de heer Ben Verheijen over hoe hij gelukkiger werd van het spelen volgens de Klavarskribo-methode (p.34-35)

Het is goed te horen, dat dit muziekschrift hem prima is bevallen en er mee toe geleid heeft dat hij tot op de huidige dag met plezier op zijn accordeon musiceert.

Maar het heeft me verbaasd dat hij over het "van boven-naar-beneden-schrift" op p.35 zegt: *'De afwijkende leesrichting zal zeker een grondige reden gehad hebben'*. Het gebruik van die uitdrukking lijkt er op te duiden dat hij die reden niet kent. Toch is die goede reden er inderdaad; het plaatje op p.34 rechtsboven laat het zien: het schrift is, zoals de naam al zegt, geheel op de klaviatuur van de piano (orgel, klavecimbel, spinet, etc.) gebaseerd, en omdat lage tonen op zo'n klavier links liggen en hoge rechts, wordt dat ook in het notenbeeld zo gedaan. Dat is voor een speler op zo'n instrument een voordeel, zeker in de beginfase. Omdat in het klassieke notenschrift een andere, meer algemene logica geldt: hoge tonen staan voor hoge tonen, en lage voor lage, is Klavar dus ten opzichte hiervan 90 graden rechtsom gedraaid, en dat geldt dan uiteraard ook voor de leesrichting!

Helaas geldt het genoemde voordeel niet voor alle andere instrumenten. Op een accordeon (rechterklavier) liggen lage tonen niet links maar hoog: aan de kinzijde, en hoge tonen laag: aan de kniekant; en als het instrument een knopklavier heeft is de precieze overeenkomst van het schrift met het klavier al helemaal verdwenen.

En voor blaas- strijk- en tokkelinstrumenten is de overeenkomst helemaal afwezig. Ongestemde slaginstrumenten hebben het wat dit betreft nog moeilijker, en zelfs bij pauken is het vaak de gewoonte de laagklinkende exemplaren rechts neer te zetten en de hoge links; ten opzichte van Klavar precies verkeerd om dus.

Het voordeel, dat enharmonisch 'gelijke' tonen zoals *cis* en *des*, *gis* en *as*, en dergelijke maar op één manier worden aangegeven blijft uiteraard overeind, voor alle instrumenten, al is het gebruik van witte noten voor de 'stamtonen' (*c, d, e, f, g, a, b,*) en zwarte voor de vijf andere natuurlijk weer helemaal geënt op de piano, waar de toetsen met die kleuren overeenkomen. Maar zelfs voor veel klavecimbels en sommige accordeons juist niet, als daar zwart en wit zijn verwisseld, of alle toetsen/knoppen dezelfde kleur hebben.

Dat overigens een *fis* en een *ges* bij instrumenten met vrij varieerbare toonhoogten (bij strijkers, blazers, zangers) wel degelijk verschillend zijn, wist ook de uitvinder van Klavar, Cor Pot. Maar hij vond dat daarbij de zuiverheid op het gehoor bereikt moest worden, en meende dat musici daarbij geen enkele steun hebben aan kruisen en mollen.

Over het feit dat toonsoorten dan door de speler ook niet meer gemakkelijk af te leiden zijn uit het notenbeeld, maar aangegeven moeten worden door degene die het stuk in Klavar noteert (die het weer wél afleidt uit de oorspronkelijke 'kruisen en mollen', en daarbij zijn persoonlijke mening volgt!) is al eerder in Klank gesproken. Ook de noodzaak van erg veel verticale lijnen naast elkaar bij gebruik van een grote toonomvang, en het onpraktische van Klavar voor grote orkestpartituren is zonder meer duidelijk, net als het bezwaar dat voor verschillende typen instrumenten in Klavar aparte tekens ontworpen moeten worden (bijvoorbeeld voor de standaardbassen van het accordeon). Want Klavar is een grepenschrift, geënt op de piano; de klassieke notatie is in principe een klankschrift, en dus meer universeel, is minder dwingend bij keuzemogelijkheden, en heeft bovendien betere mogelijkheden om ingewikkelde ritmes weer te geven.

Maar voor wie geen al te hoge ambities heeft en ook niet uitsluitend op het gehoor wil werken is een grepenschrift, zoals Klavar, een aantrekkelijk hulpmiddel om een eenvoudige start te maken en zonder grote leesproblemen verder te komen. Wie daar dan ook nog, zoals Ben Verheijen, gelukkiger door wordt, heeft een goede keus gedaan.

Johan de With